

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W POZNANIU**

ul. Zielona 8, 61-851 Poznań
Tel. (61) 852-15-17, 852-77-50, Fax (61) 851-86-44
E-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 2 grudnia 2014r.

RPZ-61/19/14/JM

DECYZJA nr RPZ 37/2014

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 50 poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu wobec Jerzego Sierackiego prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą: DOBRY KREDYT w Lesznie

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

I. na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, wobec uprawdopodobnienia w toku postępowania stosowania przez Jerzego Sierackiego prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą: DOBRY KREDYT w Lesznie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w:

1. art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy, polegającej na nieprzekazywaniu konsumentom przed zawarciem umowy pożyczki formularza informacyjnego dotyczącego kredytu konsumenckiego obejmującego dane, o których mowa w art. 13 ustawy z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. nr 126 poz. 715 ze zm.), co jest sprzeczne z art. 14 ww. ustawy o kredycie konsumenckim
2. art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy, polegającej na niedoręczaniu konsumentom przy zawarciu umowy pożyczki wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy, co jest sprzeczne z art. 53 ust. 3 ww. ustawy o kredycie konsumenckim
3. art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 tej ustawy, polegającej na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, poprzez nieinformowanie w umowach pożyczki o: sposobie i skutkach odstąpienia konsumenta od umowy oraz obowiązku zwrotu przez konsumenta udostępnionej pożyczki zgodnie z rozdziałem 5 ustawy oraz organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów, co jest sprzeczne z art. 30 ust. 1 pkt 15 i 21 ww. ustawy o kredycie konsumenckim
4. art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy, polegającej na stosowaniu w umowie pożyczki postanowienia zastrzegającego na rzecz ww. Przedsiębiorcy karę umowną za niewykonanie przez konsumenta zobowiązania pieniężnego, tj. zwłokę w spłacie dowolnej raty pożyczki, co jest sprzeczne z art. 483 § 1 Kodeksu cywilnego

po zobowiązaniu się przez ww. Przedsiębiorcę do stosowania: formularza informacyjnego dotyczącego kredytu konsumenckiego, wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy oraz nowego wzorca umowy pożyczki, w którym określono informacje wskazane powyżej w pkt 3 oraz z którego usunięto postanowienie wskazane powyżej w pkt 4,

nakłada się na Jerzego Sierackiego prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą: DOBRY KREDYT w Lesznie obowiązek wykonania tych zobowiązań, poczynawszy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, poprzez:

- a) doręczanie konsumentom przed zawarciem umowy pożyczki formularza informacyjnego dotyczącego kredytu konsumenckiego obejmującego dane, o których mowa w art. 13 ww. ustawy o kredycie konsumenckim
- b) doręczanie konsumentom przy zawarciu umowy pożyczki wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy
- c) zawieranie z konsumentami umów pożyczek, zawierających informacje o sposobie i skutkach odstąpienia konsumenta od umowy oraz obowiązku zwrotu przez konsumenta udostępnionej pożyczki zgodnie z rozdziałem 5 ustawy o kredycie konsumenckim oraz organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów
- d) zawieranie z konsumentami umów pożyczek, w których nie występuje postanowienie zastrzegające na jego rzecz karę umowną za niewykonanie przez konsumenta zobowiązania pieniężnego, tj. zwłokę w spłacie dowolnej raty pożyczki

II. na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nakłada się na Jerzego Sierackiego prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą: DOBRY KREDYT w Lesznie obowiązek złożenia informacji o stopniu realizacji zobowiązań, o którym mowa w pkt I sentencji niniejszej decyzji, w tym przedłożenia kopii 5 umów pożyczek zawartych z konsumentami, w których uwzględniono proponowane zmiany wraz z doręczonymi konsumentom: formularzami informacyjnymi dotyczącymi kredytu konsumenckiego i wzorami oświadczenia o odstąpieniu od umowy, w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatura w Poznaniu (dalej: Prezes Urzędu) wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy działania wybranych przedsiębiorców udzielających pożyczek konsumentom, uzasadniają wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W ramach tego postępowania kontrolą objęto m.in. działania Jerzego Sierackiego prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą: DOBRY KREDYT w Lesznie (dalej: Przedsiębiorca).

W toku postępowania Przedsiębiorca poinformował, że udziela konsumentom pożyczek w kwocie do 5.000 zł na okres do 12 miesięcy, spłacanych w miesięcznych ratach oraz tzw. chwilówek, spłacanych jednorazowo w terminie określonym w umowie. Przedsiębiorca wskazał, że umowy pożyczki zawiera w swojej siedzibie, w oparciu o wzorzec umowy pożyczki. Zaznaczył również, że w przypadku, gdy klient uporczywie nie wywiązuje się z umowy pożyczki kieruje sprawę do sądu, doliczając karną prowizję w wysokości 40% kwoty do spłaty. Przedsiębiorca zapewnił ponadto, że każdorazowo przed udzieleniem pożyczki dokładnie informuje swoich klientów o wszystkich zapisach umowy i nie udziela pożyczki, jeżeli klient dokładnie nie zapozna się i nie zrozumie umowy. Jak podkreślił, wylicza także dokładnie wartość prowizji karnej oraz informuje klientów o innych kosztach, które poniosą w przypadku niespłacenia pożyczki. Przedsiębiorca wyjaśnił, że zależy mu, aby jak najmniej spraw oddawać do sądu, co jest dla niego niekorzystne, ponieważ kwota naliczonej prowizji karnej stanowi jego dochód do opodatkowania, którego nie otrzymał, a oprócz tego pogarsza się jego relacja z klientem.

Przedsiębiorca zaznaczył, że jego celem jest stworzenie jak najkrótszych, najprostszych i łatwo zrozumiałych dla każdego umów.

W odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu, Przedsiębiorca poinformował, że nie posiada formularzy informacyjnych dotyczących udzielonej pożyczki. Przedsiębiorca wyjaśnił, że *gdy klient nie jest zdecydowany, czy skorzystać z pożyczki, może zabrać umowę do domu przed jej podpisaniem i zastanowić się*. Nadmieniał przy tym, że jego umowy są bardzo proste i krótkie, więc *tworzenie do nich skróconego formularza informacyjnego chyba nie miałoby sensu*. Przedsiębiorca wskazał również, że nie ma pisemnych formularzy odstąpienia od umowy, ale *klient może odstąpić od umowy w ciągu 14 dni co jest zapisane w umowie i o czym jest informowany w chwili podpisywania umowy*. Przedsiębiorca poinformował, że uzgadnia z pożyczkobiorcą w takiej sytuacji zwrot kwoty pożyczki i *jest to uzgodnienie ustne między stronami umowy i nie są nam potrzebne dodatkowe formularze pisemne*.

Po przeanalizowaniu zgromadzonego materiału dowodowego, postanowieniem z dnia 21 lipca 2014r. Prezes Urzędu wszczął przeciwko Przedsiębiorcy postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w:

I. art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na nieprzekazywaniu konsumentom przed zawarciem umowy pożyczki formularza informacyjnego dotyczącego kredytu konsumenckiego obejmującego dane, o których mowa w art. 13 ustawy z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. nr 126 poz. 715 ze zm.), co może być sprzeczne z art. 14 ww. ustawy o kredycie konsumenckim

II. art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na niedoręczaniu konsumentom przy zawarciu umowy pożyczki wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy, co może być sprzeczne z art. 53 ust. 3 ww. ustawy o kredycie konsumenckim

III. art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, poprzez nieinformowanie w umowach pożyczki o: sposobie i skutkach odstąpienia konsumenta od umowy oraz obowiązku zwrotu przez konsumenta udostępnionej pożyczki zgodnie z rozdziałem 5 ustawy oraz organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów, co może być sprzeczne z art. 30 ust. 1 pkt 15 i 21 ww. ustawy o kredycie konsumenckim

IV. art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu w umowie pożyczki postanowienia zastrzegającego na rzecz Przedsiębiorcy karę umowną za niewykonanie przez konsumenta zobowiązania pieniężnego, tj. zwłokę w spłacie dowolnej raty pożyczki, co może naruszać art. 483 § 1 Kodeksu cywilnego.

Po otrzymaniu zawiadomienia o wszczęciu postępowania, w załączeniu do pisma z dnia 21 sierpnia 2014r. Przedsiębiorca przesłał zmieniony wzorzec umowy pożyczki, w którym uzupełnił postanowienia dotyczące odstąpienia konsumenta od umowy oraz wskazał organ nadzoru właściwy w sprawach ochrony konsumentów. Z nowego wzorca Przedsiębiorca usunął ponadto postanowienie przewidujące możliwość obciążenia pożyczkobiorcy karną prowizją w przypadku zwłoki w spłacie pożyczki. Przedsiębiorca przedłożył również przykładowy formularz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego, zobowiązując się doręczać go klientowi przed podpisaniem umowy. Powołując się na załączone wzorce Przedsiębiorca wniósł o wydanie decyzji zobowiązującej go *do przestrzegania powyższej umowy i formularza lub wskazania błędów jeżeli takie są*. W uzasadnieniu wniosku Przedsiębiorca podkreślił m.in., że starał się, aby jego umowy były jak najprostsze i jak najbardziej zrozumiałe dla jego klientów. Przyznał zarazem, że zdaje

sobie sprawę, że nie przestrzegał wszystkich przepisów ustawy o kredycie konsumenckim, ale teraz to naprawił i zobowiązuje się je przestrzegać. Przedsiębiorca podniósł także, że zawsze starał się postępować uczciwie wobec swoich klientów i nigdy nie wykorzystywał ich trudnej sytuacji do podwyższenia kosztów pożyczki, podając do sądu tylko takich, którzy nie spłacali pożyczek i nie mieli zamiaru spłacać.

W związku z wątpliwościami Prezesa Urzędu dotyczącymi kompletności i zasadności przedstawionego zobowiązania wyrażonymi w piśmie z dnia 17 września 2014r., w załączeniu do pisma z dnia 2 października 2014r. Przedsiębiorca przesłał wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy oraz poprawiony wzorzec umowy pożyczki i formularz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego. Przedsiębiorca podtrzymał swoje stanowisko wnosząc *jak poprzednio o wydanie decyzji zobowiązującej do stosowania powyższych wzorów oraz zobowiązując się stosować powyższe wzory umowy, formularza informacyjnego oraz formularza odstąpienia od umowy natychmiast.*

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Jerzy Sieracki prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą: DOBRY KREDYT w Lesznie w oparciu o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej RP (dowód: wydruk z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej RP- k. 4 akt). Przedmiotem jego działalności jest m.in. pośrednictwo pieniężne i udzielanie pożyczek. Przedsiębiorca udziela pożyczek w kwocie do 5.000 zł, na okres do 12 miesięcy, spłacanych w miesięcznych ratach oraz tzw. chwilówek, spłacanych jednorazowo w terminie określonym w umowie. Przedsiębiorca zawiera umowy pożyczki w swojej siedzibie, zgodnie z postanowieniami wzorca umowy pożyczki (dowód: pismo Przedsiębiorcy z dnia 26 lutego 2014r.- k. 5- 6 akt, wzorzec umowy pożyczki- k. 7 akt).

Prezes Urzędu ustalił, że Przedsiębiorca nie przekazuje konsumentom przed zawarciem umowy pożyczki formularzy informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego obejmujących dane, o których mowa w art. 13 ustawy o kredycie konsumenckim (dowód: pismo Przedsiębiorcy z dnia 7 kwietnia 2014r.- k. 52 akt, dokumentacja związana z udzieleniem pożyczek konsumentom- k. 9- 47 akt).

Przedsiębiorca nie doręcza ponadto konsumentom przy zawarciu umów pożyczek wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy (dowód: pismo Przedsiębiorcy z dnia 7 kwietnia 2014r.- k. 52 akt, dokumentacja związana z udzieleniem pożyczek konsumentom- k. 9- 47 akt).

Jak ustalono, w umowach pożyczki, które Przedsiębiorca zawiera z konsumentami zgodnie z przedłożonym wzorcem, nie określono: sposobu i skutków odstąpienia konsumenta od umowy oraz obowiązku zwrotu przez konsumenta udostępnionej pożyczki zgodnie z rozdziałem 5 ustawy o kredycie konsumenckim, a także organu nadzoru właściwego w sprawach ochrony konsumentów (dowód: umowy pożyczki zawarte przez Przedsiębiorcę z konsumentami- k. 9- 47 akt, wzorzec umowy pożyczki- k. 7 akt).

Prezes Urzędu ustalił także, że w zawieranych z konsumentami umowach Przedsiębiorca zamieścił postanowienie, zgodnie z którym: „gdy zwłoka w spłacie dowolnej raty wynosi 60 dni pożyczkodawca oddaje weksel pożyczkobiorcy do sądu. Doliczana jest wtedy karna prowizja w wysokości 40% kwoty do spłaty (dowód: § 3 ust. 3 umów pożyczek- k. 9- 47 akt, wzorzec umowy pożyczki- k. 7 akt).

W trakcie postępowania Przedsiębiorca wniósł o wydanie decyzji w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W celu uzasadnienia wniosku Przedsiębiorca przedłożył formularz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego, wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy i nowy wzorzec umowy pożyczki, zobowiązując się stosować ww. wzorce natychmiast (dowód: pisma Przedsiębiorcy z dnia:

21 sierpnia 2014r.- k. 67- 68 akt i 2 października 2014r.- k. 76 akt, formularz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego- k. 78- 80 akt, wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy- k. 81 akt, wzorzec umowy pożyczki- k. 77 akt). W załączonym wzorze oświadczenia o odstąpieniu od umowy Przedsiębiorca podał swoje dane oraz zamieścił stwierdzenie o treści: „oświadczam, że odstępuję od umowy pożyczki nr ... zawartej w dniu ... między mną a Dobry Kredyt Jerzy Sieracki. Zobowiązuję się zwrócić kwotę pożyczki na rachunek (...) bądź osobiście u Pożyczkodawcy w Lesznie ul. (...)” (dowód: wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy- k. 81 akt).

W nowym wzorcu umowy pożyczki Przedsiębiorca uzupełnił regulacje dotyczące odstąpienia konsumenta od umowy wskazując, że: „Odstąpienie od umowy jest skuteczne pod warunkiem wysłania Pożyczkodawcy przez Pożyczkobiorcę formularza odstąpienia od umowy w terminie 14 dni od jej zawarcia. W przypadku odstąpienia od umowy Pożyczkobiorca jest zobowiązany do zwrotu kwoty pożyczki wraz z odsetkami niezwłocznie, ale nie później niż w ciągu 30 dni od złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Dzienna kwota odsetek liczona od całkowitej kwoty pożyczki wynosi ... zł” (dowód: § 7 ust. 2 i 3 wzorca umowy pożyczki- k. 77 akt). W ww. wzorcu Przedsiębiorca zamieścił ponadto postanowienie przewidujące, że: „Organem nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów jest Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów” (dowód: § 9 ust. 1 wzorca umowy pożyczki- k. 77 akt). Z nowego wzorca umowy Przedsiębiorca usunął ponadto postanowienie zastrzegające na jego rzecz karną prowizję w razie zwłoki pożyczkobiorcy w spłacie raty pożyczki (dowód: wzorzec umowy pożyczki- k. 77 akt).

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

I.

Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana w ramach działań Prezesa Urzędu jest prowadzona w interesie publicznym. Ingerencja Prezesa Urzędu ma na celu ochronę interesów zbiorowości, a nie wprost poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek uznania kompetencji Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy działania przedsiębiorcy godzą w interesy ogólnospoleczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku, zaburzając jego prawidłowe funkcjonowanie.

W opinii Prezesa Urzędu, rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny. Wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy byli lub mogli stać się klientami Przedsiębiorcy, tj. zawrzeć z nim umowy pożyczki. Działania Przedsiębiorcy nie dotyczą więc interesów poszczególnych osób, których sprawy miałyby charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, ale kręgu konsumentów- jego obecnych i przyszłych kontrahentów, których sytuacja jest identyczna. Naruszenie interesu publicznoprawnego przejawia się tym samym w naruszeniu zbiorowego interesu konsumentów. W niniejszej sprawie istnieją zatem podstawy do oceny zachowania Przedsiębiorcy pod kątem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Ocenę tę poprzedzić należy stwierdzeniem, że Jerzy Sieracki jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przepis ten za przedsiębiorcę uznaje m.in. przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Jerzy Sieracki jest osobą fizyczną prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą polegającą na udzielaniu pożyczek konsumentom. Posiadając status przedsiębiorcy w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej,

Jerzy Sieracki jest tym samym przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W konsekwencji jego działania podlegają kontroli z punktu widzenia przepisów tej ustawy.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ww. ustawy, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione- na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania- że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

W świetle przytoczonego przepisu warunkami wydania decyzji zobowiązującej są: **uprawdopodobnienie** naruszenia zakazu określonego w art. 24 ustawy oraz **zobowiązanie się przedsiębiorcy**, któremu jest zarzucane takie naruszenie, do podjęcia lub zaniechania działań zmierzających do jego zapobieżenia.

Z uwagi na złożenie przez Jerzego Sierackiego wniosku o wydanie decyzji na podstawie ww. przepisu niezbędne jest rozważenie, czy wskazane w tym przepisie warunki zaistniały w odniesieniu do jego działań i zobowiązań. W pierwszej kolejności rozważenia wymaga, czy stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostało uprawdopodobnione na obecnym etapie postępowania.

Art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazuje stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Art. 24 ust. 2 ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Taką praktyką jest w szczególności naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (art. 24 ust. 2 pkt 2). Dla stwierdzenia praktyki niezbędne jest wystąpienie dwóch przesłanek: bezprawności działania przedsiębiorcy i naruszenia zbiorowego interesu konsumentów.

Jako bezprawne należy kwalifikować zachowania sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego lub dobrymi obyczajami, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa (por. Komentarz do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji pod red. Janusza Szwai, Wyd. CH Beck, Warszawa 2000r., str. 117-118). Należy podkreślić, że przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Art. 24 ustawy nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, ale powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. Jak zauważył Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006r. sygn. akt III SZP 3/2006, za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy *można uznać zachowania naruszające przepisy innych ustaw, które nakładają na przedsiębiorcę określone obowiązki względem konsumenta (...). Zachowania takie stanowią bowiem jednocześnie zachowania bezprawne i skutkują zniesieniem, ograniczeniem lub zniekształceniem praw konsumentów, wpływając tym samym na chronioną przez przepis obowiązującego prawa sferę ich interesów*.

Druga z wymienionych powyżej przesłanek jest spełniona, gdy działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów jako zbiorowości rozumianej jako nieokreślona i nieograniczona grupa podmiotów, których nie da się zidentyfikować. W uzasadnieniu wyroku z dnia 10 kwietnia 2008r. sygn. akt III SK 27/07 Sąd Najwyższy wyjaśnił, że gramatyczna wykładnia pojęcia zbiorowy interes konsumentów prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „zbiorowy interes konsumentów” nie

można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka skierowana jest do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Zdaniem Sądu, wystarczające powinno być ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Sąd Najwyższy uznał, że *praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy.*

Dla stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów istotne jest więc ustalenie, że działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego, konkretnego adresata. Oznacza to, że nie ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość (choćby tylko potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości przesądza o naruszeniu zbiorowego interesu konsumentów. Godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może przy tym polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na zagrożeniu ich naruszenia. Nie jest tym samym konieczne, aby którykolwiek z konsumentów został dotknięty skutkami stosowanych przez Przedsiębiorcę praktyk. Wystarczająca jest choćby potencjalna możliwość wystąpienia negatywnych skutków praktyki wobec nieograniczonej liczby konsumentów.

Praktyki Przedsiębiorcy mogą godzić w interesy nieograniczonej liczby osób, których nie da się zidentyfikować- potencjalnie wszystkich jego dotychczasowych i przyszłych kontrahentów. Praktyki te mają więc charakter powtarzalny i skierowane są do osób, które nie zostały zindywidualizowane.

Interes konsumentów należy rozumieć jako interes prawny (a nie faktyczny), a więc uznany przez ustawodawcę jako zasługujący na ochronę i zabezpieczenie. Pod tym pojęciem należy rozumieć *stricte* ekonomiczne interesy konsumentów (o wymiarze majątkowym) oraz prawo konsumentów do uczestniczenia w przejrzystych i niezakłóconych przez przedsiębiorcę warunkach rynkowych, zapewniających konsumentom możliwość dokonywania transakcji przy całkowitym zrozumieniu, jaki jest ich rzeczywisty sens ekonomiczny i prawny na etapie przedkontraktowym i w czasie wykonywania umowy.

Praktyki zakwestionowane w pkt I.1 i I.2 sentencji decyzji mogą godzić w prawo konsumentów do otrzymania określonych dokumentów na etapie poprzedzającym zawarcie umowy i na etapie jej zawierania, a praktyka z pkt I.3- w prawo do uzyskania informacji o istotnych postanowieniach umowy pożyczki. Praktyka wskazana w pkt I.4 sentencji decyzji może natomiast naruszać interesy ekonomiczne konsumentów, chronione prawnie poprzez zakaz zastrzegania kary umownej za niewykonanie świadczenia pieniężnego.

I.1.

Bezprawność praktyki z pkt I.1 sentencji decyzji, określonej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest związana z naruszeniem przez Przedsiębiorcę obowiązków informacyjnych wobec konsumentów, wynikających z przepisów ustawy o kredycie konsumenckim. Stosownie do art. 3 ust. 2 pkt 1 tej ustawy, za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności umowę pożyczki.

Powyżej wskazano, że przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy, a za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ww. ustawy można uznać zachowania naruszające przepisy innych ustaw. W niniejszym przypadku bezprawność działań Przedsiębiorcy Prezes Urzędu wywodzi z naruszenia art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim. Przepis ten stanowi, że kredytodawca przekazuje konsumentowi dane,

o których mowa w art. 13 ust. 1 i 2 ww. ustawy, na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego, którego wzór określa załącznik nr 1 do ustawy. Wymienione w art. 13 dane, które kredytodawca jest zobowiązany podać konsumentowi na trwałym nośniku przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki, obejmują m.in. imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) kredytodawcy, rodzaj kredytu, czas obowiązywania umowy, stopę oprocentowania kredytu oraz warunki jej zmiany z podaniem indeksu lub stopy referencyjnej, o ile ma zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu, całkowitą kwotę kredytu, rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta, informację o stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunkach jej zmiany oraz ewentualnych innych opłatach z tytułu zaległości w spłacie kredytu oraz informacje o prawie konsumenta do odstąpienia od umowy.

Jak ustalono, Przedsiębiorca nie przekazuje konsumentom przed zawarciem umowy pożyczki ww. formularzy informacyjnych. Oznacza to, że nie przekazuje też konsumentom informacji odnoszących się do oferowanej im pożyczki, wyszczególnionych w art. 13 ustawy o kredycie konsumenckim. Swoje zaniechanie w omawianym zakresie Przedsiębiorca uzasadnił możliwością zapoznania się przez konsumenta z projektem umowy przed jej podpisaniem, a nawet zabranieniem go do domu. Przedsiębiorca podniósł, że jego umowy są bardzo proste i krótkie, więc tworzenie do nich skróconego formularza informacyjnego chyba nie miałyby sensu.

Podkreślenia wymaga, że powołane powyżej przepisy dokonują wdrożenia do prawa krajowego przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG. Zgodnie z dyrektywą, informacje podawane przed zawarciem umowy powinny być we wszystkich państwach członkowskich przekazywane na standardowym formularzu. Wzór formularza został objęty maksymalną harmonizacją w celu zapewnienia we wszystkich państwach członkowskich względnej jednolitości nie tylko co do treści, ale również formy przekazu informacji przed zawarciem umowy. Standardowo określony formularz ma zapewnić, że konsument otrzyma informacje potrzebne do porównania różnych ofert w celu podjęcia świadomej decyzji co do zawarcia bądź nie umowy kredytu. Podanie zatem określonych danych w projekcie umowy doręczonym konsumentowi przed zawarciem umowy, na co powołał się Przedsiębiorca, nie jest wystarczające dla uznania, że wykonał obowiązek przewidziany w art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim. Projekt umowy nie zastępuje formularza informacyjnego, który zawiera sprecyzowane dane, uznane przez ustawodawcę za szczególnie istotne dla konsumenta przed zawarciem umowy. Zdaniem Prezesa Urzędu, ww. ustalenia uprawdopodobniają bezprawność praktyki Przedsiębiorcy.

Powyżej wspomniano już, że zakwestionowana praktyka może godzić w zbiorowe interesy konsumentów, tj. interesy wszystkich dotychczasowych i przyszłych klientów Przedsiębiorcy. Nie otrzymując formularza informacyjnego, a w konsekwencji określonych informacji, osoby te mogą zostać pozbawione możliwości poznania szczegółów oferty Przedsiębiorcy, w tym danych o kosztach proponowanej im pożyczki, a co za tym idzie porównania oferty Przedsiębiorcy z ofertami innych kredytodawców na etapie przedkontraktowym.

Uwzględniając powyższe, Prezes Urzędu uznał, że na obecnym etapie postępowania uprawdopodobnione zostało stosowanie przez Przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów wskazanej w pkt I.1 sentencji decyzji.

I.2.

W prowadzonym postępowaniu Prezes Urzędu zarzucił także Przedsiębiorcy stosowanie praktyki z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

w związku z niewykonaniem wobec konsumentów ustawowych obowiązków na etapie zawierania umowy.

Zgodnie z art. 53 ust. 3 ustawy o kredycie konsumenckim, kredytodawca jest zobowiązany przy zawarciu umowy wręczyć konsumentowi, na trwałym nośniku, wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy, z oznaczeniem swojego imienia, nazwiska (nazwy) i adresu zamieszkania (siedziby). Niewątpliwie przepis ten odnosi się do sposobu skorzystania przez konsumenta z prawa odstąpienia od umowy bez podania przyczyny, w terminie 14 dni od dnia zawarcia umowy, przyznanego przez art. 53 ust. 1 powołanej ustawy.

Z poczynionych ustaleń wynika, że Przedsiębiorca nie doręcza konsumentom przy zawarciu umów pożyczek wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Przedsiębiorca wskazał, że *klient może odstąpić od umowy w ciągu 14 dni co jest zapisane w umowie i o czym jest informowany w chwili podpisywania umowy*, powołując się poza tym na ustne uzgodnienia dotyczące zwrotu pożyczki podczas zawierania umowy.

W opinii Prezesa Urzędu, podane przez Przedsiębiorcę okoliczności nie uchylają bezprawności jego praktyki. Przede wszystkim dlatego, że ustawa o kredycie konsumenckim wyraźnie wyróżnia obowiązki kredytodawcy związane z odstąpieniem od umowy. Z jednej strony, art. 30 ust. 1 pkt 15 ustawy zobowiązuje kredytodawcę do zamieszczenia w umowie kredytu konsumenckiego informacji o terminie, sposobie i skutkach odstąpienia konsumenta od umowy, z drugiej- art. 53 ust. 3 ustawy zobowiązuje kredytodawcę do wręczenia konsumentowi przy zawarciu umowy, na trwałym nośniku, wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Obowiązki wynikające z ww. przepisów nie mogą być tym samym utożsamiane, a spełnienie jednego z nich nie zwalnia kredytodawcy z obowiązku wykonania drugiego. Podobnie jak fakt, że Przedsiębiorca udziela konsumentom ustnych informacji o prawie odstąpienia w trakcie zawierania umowy. Uzasadnione może być tym samym stwierdzenie, że zakwestionowana praktyka Przedsiębiorcy jest bezprawna.

W ocenie Prezesa Urzędu, praktyka ta może naruszać zbiorowe interesy konsumentów- interesy osób, z którymi Przedsiębiorca zawarł lub mógł zawrzeć umowy pożyczki. Zaniechanie Przedsiębiorcy może utrudnić konsumentom skorzystanie z jednego z najważniejszych uprawnień przyznaných im przez ustawę o kredycie konsumenckim, tj. z prawa odstąpienia od umowy, pozbawiając ich możliwości wykorzystania w tym celu gotowego formularza. Jak wcześniej wskazano, dla naruszenia zbiorowych interesów konsumentów nie jest konieczne wystąpienie na rynku skutków danej praktyki. Nie jest więc konieczne ustalenie, że którykolwiek z kontrahentów Przedsiębiorcy został rzeczywiście dotknięty skutkami jego praktyki, tj. nie odstąpił od umowy z uwagi na nieotrzymanie stosownego wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy.

Z uwagi na powyższe, Prezes Urzędu uznał za uprawdopodobnione stosowanie przez Przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów zarzuconej mu w pkt I.2 sentencji decyzji.

I.3.

Praktyka wskazana w pkt I.3 sentencji decyzji, określona w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polega na naruszeniu przez Przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji.

Prezes Urzędu ustalił, że w umowach pożyczek zawieranych przez Przedsiębiorcę z konsumentami nie zamieszczono obligatoryjnych danych, które powinny być podane w każdej umowie kredytu konsumenckiego. Wbrew wymogom art. 30 ust. 1 pkt 15 i 21 ustawy o kredycie konsumenckim, Przedsiębiorca nie informuje w tych umowach o: sposobie i skutkach odstąpienia konsumenta od umowy oraz obowiązku zwrotu przez

konsumenta udostępnionej pożyczki zgodnie z rozdziałem 5 tej ustawy oraz organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów.

Należy zauważyć, że przepisy dotyczące odstąpienia konsumenta od umowy, które zamieszczone zostały w rozdziale 5 ww. ustawy, mają charakter bezwzględnie obowiązujący. Przepisy te regulują zarówno sposób, w jaki konsument może skorzystać z przyznanego mu prawa, jak i skutki odstąpienia konsumenta od umowy, w tym kwestię rozliczeń stron w takim przypadku. W zawieranych z konsumentami umowach Przedsiębiorca wskazuje jedynie termin, w jakim konsument może odstąpić od umowy. Przedsiębiorca nie podaje natomiast pozostałych informacji odnoszących się do odstąpienia konsumenta od umowy. W umowach nie wskazano m.in., że dla zachowania terminu odstąpienia od umowy wystarczające jest wysłanie oświadczenia przed jego upływem (art. 53 ust. 5). Nie określono też obowiązku zwrotu przez konsumenta otrzymanej pożyczki i odsetek zgodnie z przepisami rozdziału 5 ustawy. Nie podano zatem np., że konsument nie ponosi kosztów związanych z odstąpieniem od umowy, z wyjątkiem odsetek za okres od dnia wypłaty pożyczki do dnia jej spłaty. Nie wskazano też, że konsument ma obowiązek zwrócić niezwłocznie pożyczkodawcy kwotę udostępnionego kredytu wraz z odsetkami, nie później niż w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy (art. 54 ust. 1 i 2).

W umowach pożyczki Przedsiębiorca nie zamieszcza ponadto informacji o organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów, którym- stosownie do art. 29 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów- jest Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Stwierdzone w umowach pożyczek braki formalne uprawniają do przypisania bezprawności zakwestionowanej praktyki Przedsiębiorcy

Jak to już zaznaczono, ww. praktyka może godzić w zbiorowe interesy konsumentów, tj. interesy potencjalnie wszystkich dotychczasowych i przyszłych kontrahentów Przedsiębiorcy, naruszając ich prawo do uzyskania informacji o istotnych postanowieniach umowy pożyczki, w szczególności dotyczących obowiązujących zasad zwrotu udostępnionej pożyczki w razie odstąpienia od umowy.

Zdaniem Prezesa Urzędu, dokonane ustalenia w wystarczającym stopniu uprawniają do przypisania bezprawności ww. praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w pkt I.3 sentencji decyzji.

I.4.

Ostatnia z przypisanych Przedsiębiorcy praktyk związana jest ze stosowaniem w zawieranych z konsumentami umowach pożyczki postanowienia pozwalającego na obciążenie konsumenta tzw. karną prowizją w razie zwłoki w spłacie pożyczki. Postanowienie to przewiduje, że gdy zwłoka w spłacie dowolnej raty wynosi 60 dni, Przedsiębiorca oddaje weksel pożyczkobiorcy do sądu, doliczając karną prowizję w wysokości 40% kwoty do spłaty.

Zdaniem Prezesa Urzędu, ww. postanowienie może naruszać art. 483 § 1 Kodeksu cywilnego, zgodnie z którym można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). Zastrzeżona przez Przedsiębiorcę karna prowizja może być uznana za karę umowną. Jest to bowiem opłata, która może stanowić dla Przedsiębiorcy rekompensatę za szkodę wynikającą ze zwłoki konsumenta w spłacie pożyczki, a więc za niewykonanie zobowiązania, które ma charakter pieniężny. W tej sytuacji nie jest dozwolone zastrzeżenie kary umownej (por. także uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2003r. sygn. akt III CZP 61/03).

W opinii Prezesa Urzędu, w razie zwłoki konsumenta w spłacie pożyczki Przedsiębiorca mógłby jedynie, na podstawie art. 481 § 1 Kodeksu cywilnego, żądać od konsumenta odsetek za czas opóźnienia w spełnieniu jego świadczenia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które konsument nie ponosi odpowiedzialności. Biorąc jednak pod uwagę, że zgodnie z art. 359 § 2¹ Kodeksu cywilnego maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (tj. 12% w skali roku od dnia 10 września 2014r.), kwota odsetek, której mógłby dochodzić Przedsiębiorca od konsumenta byłaby niższa niż wysokość przewidzianej w umowie kary umownej.

Praktyka Przedsiębiorcy może naruszać ekonomiczne interesy nieograniczonej liczby konsumentów- wszystkich jego dotychczasowych i przyszłych klientów poprzez obciążenie ich obowiązkiem zapłaty kary umownej za niewykonanie świadczenia pieniężnego.

Prezes Urzędu uznał tym samym za uprawdopodobnione naruszenie przez Przedsiębiorcę zakazu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

II.

Wnosząc o wydanie decyzji w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Przedsiębiorca zobowiązał się do stosowania: formularza informacyjnego dotyczącego kredytu konsumenckiego, wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy oraz nowego wzorca umowy pożyczki.

Zdaniem Prezesa Urzędu, przedłożony przez Przedsiębiorcę formularz informacyjny odpowiada ustawowemu wzorowi formularza określonego w załączniku nr 1 do ustawy o kredycie konsumenckim. Ponadto, przekazany wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy, który Przedsiębiorca zobowiązał się stosować, spełnia wymogi określone w art. 53 ust. 3 ustawy o kredycie konsumenckim. Przedsiębiorca uzupełnił także nowy wzorzec umowy pożyczki, który zobowiązał się stosować, o dane określone w art. 30 ust. 1 pkt 15 i 21 tej ustawy w zakresie zakwestionowanym w niniejszym postępowaniu. Jak ustalono, we wzorcu tym nie występuje ponadto postanowienie uprawniające Przedsiębiorcę do obciążenia pożyczkobiorcy karą umowną za niewykonanie zobowiązania pieniężnego, tj. niespłacenie pożyczki w terminie. Podjęte przez Przedsiębiorcę zobowiązania zmierzają zatem bezpośrednio do zapobieżenia naruszeniom art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co oznacza, że Przedsiębiorca może wprowadzić ww. wzorce do obrotu konsumenckiego.

W konsekwencji uzasadnione jest przyjęcie, że spełniony został drugi, obok uprawdopodobnienia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, warunek niezbędny do wydania decyzji na podstawie art. 28 ust. 1 ww. ustawy.

W pkt I a sentencji decyzji Prezes Urzędu nałożył tym samym na Przedsiębiorcę obowiązek wykonania przyjętego zobowiązania poprzez doręczanie konsumentom przed zawarciem umowy pożyczki formularza informacyjnego dotyczącego kredytu konsumenckiego obejmującego dane, o których mowa w art. 13 ww. ustawy o kredycie konsumenckim, a w pkt I b- poprzez doręczanie konsumentom przy zawarciu umowy pożyczki wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Z kolei w pkt I c Prezes Urzędu nałożył na Przedsiębiorcę obowiązek zawierania z konsumentami umów pożyczek, w których zamieszczono informacje o sposobie i skutkach odstąpienia konsumenta od umowy oraz obowiązku zwrotu przez konsumenta udostępnionej pożyczki zgodnie z rozdziałem 5 ustawy o kredycie konsumenckim oraz organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów. Obowiązek nałożony w pkt I d polega na zawieraniu z konsumentami umów pożyczki, w których nie występuje postanowienie zastrzegającego

na rzecz Przedsiębiorcy karę umowną za niewykonanie przez konsumenta zobowiązania pieniężnego.

Mając na względzie deklaracje Przedsiębiorcy co do natychmiastowej gotowości wykorzystywania nowych wzorców w obrocie prawnym oraz fakt, że nie jest konieczne podjęcie w tym celu żadnych dodatkowych działań, Prezes Urzędu uznał, że wykonanie wymienionych zobowiązań przez Przedsiębiorcę będzie możliwe już z dniem uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy, Prezes Urzędu nałożył na Przedsiębiorcę obowiązek przedstawienia informacji o stopniu realizacji nałożonych zobowiązań, w tym przedłożenia kopii 5 umów pożyczek zawartych z konsumentami, w których uwzględniono proponowane zmiany wraz z doręczonymi konsumentom: formularzami informacyjnymi dotyczącymi kredytu konsumenckiego i wzorami oświadczenia o odstąpieniu od umowy, w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

W świetle powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt I i II sentencji decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego- od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Poznaniu.

z upoważnienia Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury UOKiK w Poznaniu
Jarosław Krüger